

Noms/ cognoms	Vicente Vivó
Títol	<i>Vicente Vivó, president de la Festa del Cristo de Natzaret</i>
Data i lloc de l'entrevista	Dijous 26 de juny de 2025, al local de la Festa
Categories	veïnat
Publicació en Natzaretpèdia	Dimarts 2 de desembre de 2025
Equip entrevistador	Etnopèdia (Nelo Vilar, Laura Yustas)
Enllaç	https://youtu.be/JcRZU85slFM
Extracte	https://youtu.be/do5V-0i7LOQ

Vicente Vivó parla de la festa del Cristo des del seu paper de nou president (abans vicepresident), una festivitat en què “igual es va a missa que se sopa”. És una entrevista emotiva, en què es barreja la devoció, l'amistat entre membres de la comissió i la intenció de gaudir col·lectivament i de fer barri. La festa és l'aglutinant de la comunitat. A més, la gran tasca del tristament desaparegut [Vicente Adelantado](#), president durant 60 anys, no pot deixar d'aparèixer en la conversa.

Sinopsi

Vicente Vivó ens parla de la festa del Cristo de Natzaret, de la que és president: de la seua tradició, de la devoció i de la força i el compromís de tota una comissió amb més de 60 anys d'història.

Transcripció

Bueno, me diuen Vicente, Vicente Vivó, i bueno, acá president de la Festa del Cristo de Natzaret, de la comissió de festes.

Tu eres el primer president després de que va faltar [Vicente Adelantado](#).

Sí, soles n'hi hagué uno, que va ser Vicente, estigué 60 anys.

60 anys, sí.

I després pues ja la festa m'encomanà a mi el reto de seguir.

Les festes fan els barris o fan els pobles, fan les ciutats? És l'aglutinant, no?

Sí. Les festes són... com diem mosatros en el Consejo pastoral, són la religiositat popular, que tamé és molt important hui en dia, en les parròquies... la religiositat popular fa molt.

A més sense festes així, als barris... no hi han vincles, no? Cada u estaria en sa casa i au. No hi hauria moment de reunir-se.

Les festes aglutinen a la gent. Vull dir, al final la rutina de tots els dies és molt bonica: el mercaet, el baret i tal; però quan arriba la festa, la gent és com que... el barri canvia, dona atre color. Ja encara que fiques les banderes en el carrer, ja la gent diu "estem en festes", "estem en festes". Sí, sí.

Teniu responsabilitat, perquè sou la festa gran realment, no?

Sí, bueno, ara la veritat que les dos festes són boniques. El Cristo pues és la Patronal i se fa en setembre, i... pues ara n'hi ha molta gent, molta joventut.

Sou molta gent.

Que és important, molta joventut, que és el futur i ara estem agarrant tamé un grup de xiquets que són fills dels clavaris, que és per lo que se forma la festa de Sant Roc. La festa de Sant Roc són els xiquets dels clavaris. I pues eso, és la cantera. I d'ahí fem cantera pa que puguen i la festa no se perga.

I està funcionant.

Sí, sí, sí. La veritat que jo soc partidari sempre de lo que funciona no se cànvia. Ara, quan hi han fallos, vârios fallos, n'hi ha que canviar. Però si açò 60 anys ha anat bé... n'hi ha que seguir.

Ens pots contar la festa —nosaltres ja ho sabem, però en fin...—, la festa què feu, en què consistix.

Pues mira, la veritat que durant 60 anys han hagut canvis, però lo que és la festa-festa se manté. O sea, La tradició i la fe i la devoció al Cristo se manté. Jo, per eixemple, que porte des de que era xiquet en la festa, perquè jo vaig nàixer el 30 d'agost i la meua primera presentació va ser el 7 de setembre.

Mare meua!

O sea que jo vaig eixir de molt xicotet ja a la festa. Pues sobretot és rondant al Cristo, a la imatge del Cristo, és lo que se fa la festa. Vull dir, fem tres dies de discomòbils, fem berenars tota la setmana, dinars tota la setmana, sopars tota la setmana de festes, o més d'una setmana, però lo més important és la fe i la devoció que se li té a esta imatge. Que és el centro. A raíz d'ahí anem a fer de tot. Però açò és el centro, que fem els quinaris tots els dies. Dia un retor, que això me marcà molt, que dia: "en esta festa igual se va a missa que se sopa". I aixina és, cada dia que n'hi ha un quinari n'hi ha un sopar. Així que n'hi ha que estar preparat pa la taula i pa la missa [risses]. I sobretot, pues el dia del Cristo, que ronda sempre el dia 14, enguany per exemple la festa és el dia 14, que és el dia seu. El dia 14 és el dia de l'exaltació a la Santa Creu i és el dia seu i enguany cau aixina. El diumenge ixe, passant el 14 o el 14, se fa la provessó i la missa major, que és el dia gran, el dia més

solemne. Que mira, això una volta Vicente me dia: “pots canviar tot, diu, que tot poden haver fallos, però el dia del Cristo té que ser solemne. Ahí no poden haver fallos”. I això és una cosa que tinc que mantindre... En la solemnitat. “El dia del Cristo —diu— una discomòbil pot ser aixina, aixina, aixina. Però el dia del Cristo té que ser solemne”.

De tota manera vosaltres... la festa és la festa, però teniu activitat tot l'any.

Sí, sí, sí, sí, sí. Sí, si de algo mos caracteritza la festa és que mosatros celebrem, per exemple, només passa la festa ja fem la primera convivència —que encara se manté—, és a casa del president. Enguany és Vicente que té una caseta i sempre fem... el president sempre feia allí... pues se manté, la família ho manté i seguim anant. És en octubre. En desembre estem en la parròquia, en l'Adviento i tot. I fem en novembre el dia de Cristo Rey, que és la segona solemnitat que se fa después de la festa. Entonces fem una gala de *playback*, fem un sopar, después fem una paelleta i enseguida a celebrar la Setmana Santa, en la parròquia i traguem al Cristo per segona volta a l'any, que és en abril [5 min.]. I después en seguida ve la Creu de Mayo, que tamé som dels primers que fem la Creu de Mayo des de tota la vida. Des de que se fundà el concurs, la festa de la Creu de Mayo la fa el Cristo.

Vicente era florista...

Exactament.

... i ho va desenvolupar.

Exactament. Tot el poble ajuda, amb numerets i amb tot. I la veritat és que quan el Cristo ix, la comissió ix al poble a dir: "ieh, anem a fer açò", la gent correspon, i respon. I això és lo que fa, quan tu una... quan la gent respon te fa treballar. Te fa dir: "eh, tenim que fer-ho. Tenim que seguir fent-ho". I después setembre. O sea, que estem tot l'any... I bueno, i tots els divendres sopars.

Ahí anava jo, perquè hi ha un vincle ahí popular.

Jo a la meua dona li dic: "de dilluns a dijous en casa. Divendres pal Cristo, i dissabte i dumege pa tu" [risses]. Però el divendres sí que és una cosa que ací se manté i se segueix... s'obri i cada u se du el seu sopar i la beguda i ací estem un ratet.

Vicente mos dia que el tema de la flor, de les flors de maig, que clar era una cosa que al principi feia ell com a professional, però al final mos dia “a mi me diuen, no, no, tu ahí i mos apanyem mosatros”. Teniu un equip, a banda de que açò és algo molt popular i és tot el poble, teniu un equip de gent treballant potent.

Sí, sí, la veritat que jo, com a president que porte ara un any i poquet, i... bueno, sempre quan he estat en la festa, la gent de dins de la festa, que som 90 i... 90 majors i xiquets. Xiquets n'hi han uns 20 i pico. Tots, tots anem a una. O sea, quan se convoca, quan se convoca: "ieh, senyors, que tenim que fer la creu de Mayo", té que eixir una comissió treballadora, ixen 4 o 5 que són els que fan tot, els que se dediquen, però a l'hora de treballar acudix la festa. Acudix la festa :“ieh, què fem?”, se fiquem a disposició ,“què fem?”. I se fa pues això. Enguany hem tret el primer premi també. Ja portem dos anys amb el primer premi [risses]. I molt bé.

Bueno, sempre Natzaret ha sigut una referència.

En flor i en creus de Mayo sempre. Sí, sí, sí.

Vosatros elegiu clavaris, m'imagine.

Cada any.

Com se fa això? La gent ix voluntària o...

Pues mira, sí, en Cristo Rey, en Cristo Rey que és en novembre, perquè la gent li done temps a fer-se els trages o a preparar-se, se... bueno, quan s'acaba la provessó, s'obri el procés de candidatures. S'acaba la festa, s'acaba l'exercici i se diu: "señores, abierto el ejercicio, se convoca a quien quiera tal". I la setmana de antes de Cristo Rey, pues les candidatures que n'hi han, soles el president i la secretària és la que ho saben. I n'hi han vàrios, vàrios de... vàrios... "Com ho fem? Aixina, aixina...". De normal sol ser sempre per veterania. Però después n'hi han atres coses, pues per la edat, a vegades, per exemple, pa elegir reina de les festes tenim una edat. A partir dels 30 anys ja passes a clavariessa. Entonces, igual si n'hi ha una reina que està pa passar i si ja no és ixé any, pues igual se li permetix a la veterana dir-li "ieh, tu tens més anys pa fer". I la clavariessa major pues sol ser sempre ser per veterania. No per major: per veterania. Perquè una persona major se pot apuntar, però una veterana igual porta 10 anys en la festa, i té 40 anys. I a vegades no és perquè siga la més major, que si algo té la festa és que aglutina totes les edats, totes les edats. Vull dir, ací no n'hi ha gent que diuen: "no, la joventut... No, és que pa ser clavariessa tens que ser...". No. Ací tenim una clavariessa que té 82 anys. La tia Manolita. 82 anys. I ella és... fa els putxeros, fa de tot. Fa tot lo que n'hi ha. I ella està contenta ací i... I tenim un bebè que acaba de nàixer. Que ja està en Sant Roc. Lo que estàvem parlant. La festa se partix... no se partix, sinó que és una, però té dos sants: Sant Roc és el xicotet, que és el sant d'ells, que tenen la seua festeta en setembre, i conforme acaba Sant Roc, escomença el Cristo. Entonces els clavaris de Sant Roc són els xiquets. I la reina de les festes de la joventut i la clavariessa major representen al Cristo. Però tot és una festa, tot.

I com elegiu a la reina tamé.

La reina igual. Se presenten, hi han candidatures i entonces el dia de Cristo Rey, quan se fa la gala de playback, en el descans, el president i la secretària ja ho saben i ja han dit, "pues esta, esta i esta". Se trau el sobre i s'anomena qui són. S'anomena quan ix la primera dels xiquets, después la reina, después l'últim la clavariessa major. I ja se preparen tot l'any hasta setembre, que és la presentació. I en la presentació ja se presenten oficialment i acaba el reinat els que són **[10 min.]**. I açò és una cosa que t'estic parlant, que no és que m'ho he inventat jo, sinó que açò és de sempre. Vull dir, són coses que és aixina, que... Han hagut anys que no han hagut, han tingut que repetir, perquè a vegades no ve bé, a vegades no tots estan d'acord o no poden, que tamé. A vegades n'hi ha que anar a traure alguna. "Eh, no n'hi ha, però enguany té que haver. Pues anem a traure esta a vore si vol". I anem i la traguem [risses]. Això Vicente ho feia molt bé. Sí, això sí. Ell tenia pa això... Sí, sí, sí. Però no solem repetir, no solem repetir.

Este barri és peculiar, per una banda és com un poblet, no és molt gran, funciona, jo crec que és còmode també per a organitzar coses, i també és intercultural, hi ha

molta gent de tots els puestos, ara teniu ahí el barri nou, no?, les Moreres. Jo no sé si hi ha gent... Si sou sempre un poc els mateixos o si hi ha filtracions des de Moreres o des de...

No, de moment en la festa no. De moment en la festa no estem... Sí que en la parròquia sí que estem mirant. La parròquia sí perquè jo crec que al final... la fe, la fe és gran i és àmplia. I ahí n'hi ha gent pues que necessita una parròquia i no tenen parròquia. Tenen bars, però parròquies... [risses]. Entonces, jo crec que busquen. Està la Punta i està Natzaret. Natzaret hui en dia està més viva, més... la parròquia sol ser de fin de setmana i entonces jo crec que venen ací. Però la festa com tal encara no. Perquè jo crec que primer topeten una parròquia, i veuen els grups que n'hi han. Veuen que n'hi ha un grup de Càrites, un grup de la Mare de Déu, un grup del Cristo, un grup... I jo crec que la gent ja va elegint-se. Per exemple, en scouts sí que la gent... els xiquets necessiten més activitat i sí que busquen grups de... Però igual la gent major pues és més còmoda. Perquè hui en dia, per desgràcia, el tema de les clavaries costa. És més fàcil una falla. És lo més popular, lo més tal... "ieh, fallero, fallero!". Però la clavaría és més difícil d'entendre. Deu de ser més de fe, de... Que no és que tot el món tinga una fe tal, però un mínim n'hi ha, tu tens que creure en algo pa apuntar-te a un puesto. I a banda pues això. Quan hi ha tamé... lo bo que té un grup... mosatros diguem "xicotet", de 90 persones, és que som una família. I té una cosa bona i una mala. La bona és que treballem com una família. Vull dir, tots anem a una, és fàcil, amb 90 encara és fàcil de medio manejar, però tamé és més difícil d'entrar. Vull dir, la gent veu com... A vegades, quan la gent entra, que sí que entren nous, mos diuen: "es que ahí sois un grupo. —Dic: sí, però el grupo tiene que crecer". Saps? No és igual com en les falles que n'hi ha més varietat de grups i la gent diu pues bueno, aquí, aquí o aquí. Ací és un grup i és com que... "m'acceptaran?". Saps? Però bueno, ací ja te dic que sí, açò és un grup molt familiar. És que a vegades quan jo parle en les reunions pareix que estic parlant de ma casa. És una festa que ningú te està dient..., no fiquen problemes, no fiquen problemes a l'hora de fer algo. Al revés, n'hi ha que anar i n'hi ha que anar. I la gent va. I això Vicente jo crec que ho instaurà molt bé en la festa. El dir... la figura d'un president... ací, de moment, se respecta prou. Aixina com a Vicente se'l respectava molt, de moment a mi la festa m'està respectant prou. I jo content, eh?

Después està l'altra festa... bueno, no és cosa vostra, òbviament, però la mare de Déu...

La mare de Déu.

Que està un poc més...

Bueno, treballa tamé bé, vull dir, treballa bé. És, pues... són més poquetes, més majors, sí. Però també fan en la medida de lo que poden el tríduo, li fan un tríduo, li fan la provessó molt bonica tamé, una missa major i al final quan n'hi ha joventut pues n'hi ha més ganes de fer coses, n'hi ha més ganes de treballar, i quan eres més major pues tens que amoldar-te a lo que pots. I lo que poden pues ho fan bé. I ja està.

Bueno, tornem.

[Risses] No, no, no passa res, no passa res, ni n'hi ha... vull dir que no n'hi ha, no n'hi ha competència ni res, eh? Al revés, mosatros a tot lo que podem ajudem. I ahí estarem a lo que puguen i a lo que mos diguen, ahí estarem. De fet, molts clavaris nostres han tret a la Mare de Déu, que ha sigut en Mayo, han fet la provessó, s'ha tret i hem fet un altar molt bonico ací, i hem apoyat en les paelles, en el concurs, duguent els clavaris, duguent... lo que faja falta ahí estem.

L'economia d'una festa com esta és l'economia com era tradicionalment.

Igual.

No és que vos subvencione algú o...

[15 min.] No, no, no, no. I més te vaig a dir: ara no mos fiquen molts problemes, però a vegades, quan canvia el govern ençà fiquen traves. Vull dir, al final... jo soc dels que pense: “ningú te dona res”, i esta festa, justament, mos subvencionem de les quotes. Vull dir, no demanem ni una subvenció. Que igual se podia demanar, perquè justament estava parlant jo amb Maite que la Diputació sí que t’oferix algo. Però jo tinc una secretària que no li agraden les subvencions. Diu: “tot lo que siga de tornar... no val” [risses]. Vull dir, en lo que n'hi ha se fa. Se treballa molt, això sí. Molta loteria, molta loteria. La gent paga totes les setmanes les quotes, s’obri els dillunsos pa pagar, la gent paga. I en lo que n'hi ha se fa el pressupost. Tam ajuden molt els negocis a l'hora del barri. Vas amb el llibret, que haureu vist en el llibret per ahí que van els negocis, ahí van apuntant un poquet. Se trau un poquet d'ahí, después fem una rifeta, fem unes pulseretes del Cristo, fem algun iman, i amb això se va subvencionant. Però lo que és l'economia forta la duen els clavaris. La quota. La quota i la gent que ven loteria, perquè mosatros tenim una quota que és més còmoda, que és la de: “no venc res en l’any i pague”, i después tenim la quota de loteria. Tu vens loteria, no pagues res. Perquè ixe benefici l'estàs traguent de la loteria. Entonces la gent que pot... I tamé, i tamé, el tindre la loteria és... algú que no pot pagar i pot vendre: “pues jo vull ser de la festa, però no tinc...”, pues vens loteria, te passeges per el poble, vens loteria i pots ser. No és que a mi m'agrada molt la loteria, però entenc que és una opció pa la gent que diu: “ieh, pues jo vull esforçar-me, la venc i tinc ahí la festa pagà”. I no tanques la porta a ningú per dinés. Que això és important.

Hem estat historiant un poc el Coronavirus. Què va passar ací en el Coronavirus, se va parar la festa?

Pues mira, mosatros ja te dic, som una família i enseguida reaccionàrem. Reaccionàrem enseguida perquè, claro, a mosatros mos pilla en marzo, lo que és la festa, i mosatros tenim que preparar sempre en maig... bueno, mosatros preparem tot l’any, però en maig ja escomencem a lo fort. Ixe maig, claro, la Creu de Mayo no se va muntar, però jo vaig tocar a Vicente. I li vaig dir: “Vicente, què te pareix si...”, entonces podíem eixir a això que podies caminar per ahí. Si vas a passejar pots... o per separat o no sé què. I jo li dia: “i a on comprem la flor, Vicente?”, perquè claro, el concurs s’havia parat, i jo dic “però Vicente, mosatros hem fet la creu des del primer dia i no tenim que parar”. I Vicente diu: “pues, xe!, agarrem flors de les bugambilles ixes que hi han ahí i algo farem”. I vàrem... amb costeros que teníem en la planta baixa nostra, vàrem fer una creu, res, que después vos ensenyaré la foto, i dos palos als costats. Tot ple de bugambilla d’ixes que hi ha per ahí. I isquérem un

matí a les 5 del matí. El dia de la Creu, el dia de la plantà de la Creu, isquérem i entre quatre o cinc, en el local d'scouts que estava més prop de la plaça, ahí vàrem fer amb mascarilles i la traguérem. I Natzaret amanesqué ixe dia amb la Creu de Mayo. I la gent deia "xe!". Amb una frase que ficava "mientras el mundo da vueltas, la Cruz permanece en pie". Perquè era un moment en el que la gent necessitava més que mai una creu, necessitava un... Algo a on agarrar-se, perquè estava morint molta gent. Pues hasta eixe any plantàrem creu. Sense un duro, sense traure... però plantàrem creu ixe dia. I luego a la festa sí que vàrem fer vàries reunions telemàtiques i tal i decidírem congelar les quotes. No vàrem cobrar res i vàrem fer la festa... en ixa festa no se pogué fer res. I en la següent, en la següent —que tampoc se podia perquè tornà a haver un repunt o no sé què— mos donaren el permís de traure el Cristo la setmana de antes. No férem llibret, però ho férem tot sentat. Férem una orquesta de banda de música tots sentats en la plaça. La banda que mos tocava mos feu un concert. I ballant tots cada u en la seua caira, amb la mascarilla. I el Cristo ixe any no férem ofrenda ni férem res, però el Cristo isqué en la provessó. Tots vestits, el Cristo isqué... amb mascarilles. Isqué el Cristo en tot, en tota la solemnitat, isqué ixe any. Tots amb mascarilles, la provessó amb mascarilles, els clavaris amb mascarilles, tot amb mascarilles. Però el Cristo isqué. I l'any de la pandèmia, que férem la missa en setembre però no férem provessó, el Cristo isqué a la porta de la iglésia. El traguérem hasta la porta i tornà a entrar. Sigué molt xulo **[20 min.]**.

Ja te dic que en els pitjors moments la festa correspon. Els clavaris responen. I ja te dic que, bueno, entrevistàreu a Vicente i uno dels palos més forts per a la festa, perquè n'ha tingut molts, Vicente m'ha contat moltes coses de la festa, va ser ixe. Va ser quan el cap de la festa desapareix, la festa se sent huérfana. Diu "eh, el que ha alçat això, el que l'ha mantés, ja no està, què fem?". Te quedes ahí com... I hasta ixe dia que va a morir Vicente, que estàvem de dinar, era el dia de San Valentín i la festa tenia un dinar en València. I mos enteràrem en el dinar. Jo agarrí les riendes, jo no vaig dinar res. I vaig a parlar amb el retor. Dic: "ha faltat Vicente —ell havia anat a l'hospital—, dic, què faig?". Perquè jo, imagina't, jo era vicepresident, però jo necessitava agarrar la... i me diu "Vicente, reúne tota la festa i anem a fer reunió general". El mateix dia de la mort. Dumenge, era un dumenge. Era un dumenge, sí. I hasta ixe dia el local s'ompligué de gent. Vàrem dir la notícia, "i os necesitamos en el local". I el local s'ompligué de tots els clavaris, pa donar solució, pa vore què fem.

Anàrem al Cristo, anàrem al Cristo tota la comissió i vàrem resar allí per ell i hasta ixe dia la comissió va entendre que devia de respondre. Perquè jo tenia una por, i la por era de: "quan falte Vicente, la gent respondrà?". Una persona que la comissió s'ha fet a una persona. Pues oye, me deixà... la gent me deixà de... prèviament a l'elecció i a... "aquí estamos", "¿qué hace falta, Vicente?", "¿qué necesitas?". I això jo ho recorde com dir: "ieh, la gent en vez de tirar-se arrere i fer-se còmodos, que estem en un mon molt còmoda, que la gent te diu: "ieh, pues si s'ha acabat s'ha acabat". La gent va dir: "ieh, que aquí estamos". I ixes festes, que celebràvem el 60 aniversari, la gent correspongué més encara. En vez de borrar-se la gent s'apuntà més. Jo digué: "açò... açò és digne de valorar". Sí, perquè és dir: si ixe home ha fet açò i la gent ha correspongut, és perquè ho va fer bé. Ho ha fet bé. Ha dixat una semilla... Ho ha sembrat bé. I això és una cosa que jo... la tinc ahí, de la gent. I jo la primera elecció quan varen elegir ho vaig dir. Vaig dir: "estic content

perquè la gent, quan ha hagut un problema, el problema pitjor que ha tingut la festa, ahí ha estat”. Així que content amb la meua gent [risses].

Una altra coseta: molts collectius, moltes associacions i tal, en el tema de la DANA, pues també han col·laborat. No sé si és el vostre cas.

Sí, sí, a vore, mosatros és de veres que Natzaret socialment és un barri que passa qualsevol cosa i pareix que mos afecte tant de ple que mos ajuntem tots. La falla Moraira va ficar un puesto de menjar, que duia menjar. I és de veres que mosatros no sentíem la necessitat de que mosatros férem algo com a tal, sinó unir-se a on podíem. A on podíem, perquè els Scouts per exemple han replegat minjar, la falla replegà que a última hora tingué que dir “ieh, prou! Ja no més, ja no més”. I entonces mosatros anàrem a la parròquia i la parròquia va fer un grup de treball pa anar de voluntariat. I és de veres que a mosatros mos afectà en 13 clavaris. 13 clavaris que són de fora, de Paiporta, entre ells la clavariessa major infantil, la xiqueta. Afectà a 13 persones que varen perdre coses, perquè gràcies a Déu no pergueren vida ninguno ni familiars aixina molt de prop, però varen perdre cases i... Entonces mosatros vàrem dir: “anem... açò és lo que tenim, esta gent fa falta”, i anàrem. I a banda mosatros anàrem amb la parròquia a lo que ells mos manaven. La parròquia va ser un poquet el foco, però ací la falla Moraira va ser molt... va fer una labor molt social. Molt bona, eh?, molt bona. I entonces com ells ho duien tan bé era tonteria dividir. Vull dir, ells reaccionaren tan bé que mosatros diguérem: “què fa falta?”. I ficàrem el local també a disposició del que fera falta. Pues si feia falta... els perols pa fer menjar, pues els perols. Lo que fera falta ahí estàvem mosatros. Però com a tal, com a comissió no férem perquè n’hi havia prou de labor que estava fent el poble.

I ja te dic, la festa se compon de totes les edats **[25 min.]**, i això és lo que m’agrà, que la gent no veu... hi ha joventut: les dames d’honor tenen entre 18 i 30 anys; els xiquets, com la meua filla, pues això. La gent entén que açò és familiar tamé, vull dir: si jo estic té que estar la meua filla, té que estar la meua dona i està mon pare. I n’hi han... ací per exemple hi ha una família que són quatre generacions: està la bisauela que t’estic parlant, estan els fills, estan els nets i ara estan naixquent els xiquets. I açò és una cosa que és bonico, quan ix el Cristo, quan ix una provessó, quan ix un passacalle i veus tota la... les famílies... dius “té arraigo, té arraigo”. La festa té arraigo.

Conseguir algo aixina és molt complicat.

Sí, i sobretot... més que conseguir... perquè s’ha conseguit perquè Vicente ho ha fet tot, Vicente ha sigut una persona que ha treballat molt per la festa, molt. I ha dixat un legat molt bo. I lo difícil és mantindre. Lo difícil, que és la funció que té que fer el president, o la directiva, és mantindre. Mantindre, perquè si se manté lo que n’hi ha... A vore, n’hi ha que anar... en el temps n’hi ha que anar moldejant-lo perquè les coses cànvien i... però si se manté lo que n’hi ha, que ha anat bé durant 60 anys, la cosa va bé. I és un reto que jo m’he marcat. Vull dir, de lo que n’hi ha no n’hi ha que perdre res. Si ve algo, bé. Però no n’hi ha que perdre res.

Però açò que feu, la faena que feu m’agrà molt. M’agrà molt perquè s’està donant veu a gent del poble, gent que té molt que contar. I jo, mira, hui li ho estava dient justament a la dona de Vicente, que vingué a... ha vingut al bar, jo treballe de cambrer i ha vingut al bar i li

dic_ “saps, Enri? —li dic a la dona president— Si algo se m’ha quedat ahí és no haver parlat més...”. Mira que jo parlava molt, perquè Vicente pareixia que m’avisava. Dia: “Vicente, canvieu el nom del local ja perquè... canvieu el compte del banc ja, lleveu-me, que jo me queda poc”. I jo “calla, Vicente, per favor, no em digues ixes coses!”. Que jo, Vicente... com si ell sap què anava a passar. I jo “xe, Vicente, no me...”. I jo a vegades no volia ni sentir, quan me feia aixina dic... “ja està amb rotllos? No me vingues amb romanços, eh?, no me vingues amb romanços”. I ell pareixia... “Canvieu el compte del banc, que si me muic jo... ja s’han mort dos —dos que eren de la directiva, que estaven en el compte—, fiqueu dos més perquè si no se bloquejarà el compte”. I anàrem, anàrem a ficar dos més. Me fiquí jo, se ficà l’atre administraor. I mira, i hasta l’última nit; això va ser un dumenge, pues el divendres ixe me dia: “Vicente, tenim que ficar els cordons als estandartes”, perquè era nou, havíem anat... ell va fer un projecte... i vàrem fer el projecte. I dic “ai, Vicente, dic, no tingues pressa, que l’acabem d’inaugurar. A l’any que ve. —Diu: anem a medir, anem a medir i demà anem correuent a per els d’això”. I me’n recorde jo que me fiu baixar, sopant i diu: “va, afanya’t!”. Això el divendres antes de morir ell. “Afanya’t!”, i jo dic: “ieh, dixa’m sopar, Vicente. —Afanya’t, baixa l’estandarte que tenim que medir”. I amb una corda d’ixes de banderes, medint aixina, feia un... “Vale, açò el dilluns anem a la casa i que mos facen ja els cordelets pa l’estandarte”.

“Con las botas puestas”, hasta el final.

I el dumenge, quan vinguérem ací el dilluns i vaig vore jo al fill, dic: “cague en la...”. Pues ixe any vàrem... ja no estava ell i vàrem inaugurar el estandarte amb els cordelets. Hasta última hora. I ja te dic, apuntat en el dinar estava, però ixe dumenge pues passà lo que passà. Ixe diumenge pel matí. Ell no donà signos de res. Ixe dumenge pel matí pues li entrà la bactèria, el dugueren a l’hospital, jo més o menos sabia algo però no sabia la gravetat, i quan estàvem en el dinar digueren: “hasta aquí hem arribat”. En el dinar de la festa, eh? És que pareixia que estava fet... Mira, saps lo que me digué la seua dona una volta? La seua dona me digué: “pareix que l’havien fet pa açò. Pareix que ell havia nascut pa ser president del Cristo”. Perquè és com un projecte de vida des del... 1964 al 2024, era com un projecte de vida, era com que ell... la seua dona me dia: “Vicente, jo crec que ell estava fet pa açò”. I el Senyor ha dit: “hasta ací”. Ha dit “ja has complit tot, has dixat una festa, has dixat una persona encarrilà...”. Ho tenia tot tan medit que de fet ixe enero mosatros fèiem el 60 aniversari, que de normal el 60 aniversari no se festeja: un 50, un 75... però un 60... mosatros volíem fer-lo per ell, perquè ell era molt... i dir: “ieh, anem a festejar perquè ell no arriba al 75”, això estava clar perquè tenia 87 anys **[30 min.]**. I me’n recorde que me dia: “Vicente, en enero vull el programa de festejos. —Dic: Vicente, en enero? Sí hasta setembre... —Diu: en enero”. Tamé és de veres que teníem un acte molt gran, que vàrem fer l’any passat, que era el Encuentro de tots els cristos crucificats. Que va ser un èxit! Un èxit...!

És algo històric, clar.

Històric. A banda és que isqué perfecte tot. Els del Cabanyal se quedaren... Tot perfecte. I ixe... ell li tenia molt d’amor i tenia molt de... I: “Vicente, n’hi ha que preparar açò”, i m’ho dixà tot preparaet i tal. Però: “en enero vull tot el programa”. I en la reunió directiva de enero, después de Reixos, me’n recorde, li vaig dir: “Vicente, ací tens el programa. Ja hem

parlat amb Festejos i el programa està ahí”. I jo crec que ell se n’anà diguent: “açò està més que embalat”. Perquè ell sempre tenia ixa por de... “quan jo me'n vaja, quan jo me'n vaja”... perquè clar, quan tu eres 60 anys president i en la vida pues tu has tingut molts problemes, molts problemes, i no veus a ningú que està raere, que igual sí, que dius, ningú és imprescindible, però igual sí, que igual no. I... uf, i no veus a ningú que estiga raere, se te fa un món, perquè dius: “jo me'n vaig i què dixe? I tot açò, tot açò, tot lo que jo he treballat”... I jo crec que ell quan va vore ja una directiva molt compromesa, perquè la directiva ja fa molts anys que està molt compromesa, i ja entenia que ell n'hi havien coses que ell no podia fer. Entonces ell ja entenia que... i entonces Enri, la seua dona, me digué: "l'últim any no sé si vos donàreu còmpter, però ell no baixà a res". I és de veres. Jo vaig notar que este home estava molt dixat. “Ieh, este home no ve res!”. I diu: “pues ell vingué, ell va ser això, no volia vindre pa vore com reaccionava la festa”. Això els anteriors. I quan va vore que no falta detall, és a dir, que les andes estaven montades, que el programa de festejos, els permisos demanats i que la festa anava sense ell, jo crec que és quan ell digué: “hasta acá hem arribat”.

Ell ho diu en l'entrevista, diu: “sí, a mi no me deixen fer res, ho fan tot”. Ja podia delegar-ho tot i funcionava molt bé...

Sí, sí, sí. I és de veres que en l'any del 60 aniversari, que va ser el setembre de l'any passat, en el Encuentro de Cristos jo el trobí a faltar. Vull dir, tot lo que ell havia dixat preparat, en companyia meua, jo tenia que dur-lo a cabo en la festa. I n'hi hagueren moments que diguí: “collons! Collons!”. De fet, n'hi ha moltes coses que ell ho escomençà, però no ho acabà. N'hi ha atres coses que sí, però n'hi ha coses que, per exemple, el taulellet que n'hi ha en la plaça del Cristo, ell ho encomanà, ell vingué amb mosatros a vore-ho, i ell sabia que això tenia que ficar-se, i ho ha peleat molt, i l'inauguràrem sense ell. Perquè ell faltà en febrero i això ho vàrem fer en abril. O sea, que va a ser ahí dos mesos que diguérem... "mira, açò".

Però bé, les coses tenen que seguir. Tenen que seguir. I és lo que jo moltes voltes li he dit a la directiva: "si no seguim, de què ha valgut que ixe home haja treballat". Si açò no se pot contar, si açò acaba, se tanca la porta i no se pot contar, de què val.

Jo crec que Natzaret vos necessita.

Jo crec que sí. Bueno, mosatros també necessitem del poble. La veritat que mosatros del poble necessitem molt perquè no té sentit fer algo si no té resposta. Si no té resposta no té sentit. Vull dir, si tu fas una discomòbil i no ve ningú, pa què la fas? Si fas una processó... bueno, la processó encara perquè és de fe, però si la gent del poble no acudix, pa què la fem?